

SUMMARY

Kobko Ye. V. The system of ensuring national security of Ukraine: components and character of their realization in modern conditions. A thorough analysis of the state of national security in Ukraine, its system, main tasks and structural elements was carried out. The state of ensuring national security of Ukraine in the context of current events in the state was analysed.

Any state, and Ukraine is no exception, can not simultaneously cover the entire complex of national security issues and start solving them. There are quite obvious restrictions on the means and resources at its disposal, the ways of their application. Hence the need to identify priority national interests and objectives that need to be clarified in the process of developing a national security policy.

The system of ensuring national security has its components, which include: protection of state sovereignty and territorial integrity; guaranteeing the constitutional order; creation of conditions for political and economic independence; ensuring of public order; fight against crime etc.

It was noted that the main bodies that ensure the national security of the state are the Armed Forces of the countries and all state power structures which have the main task assigned to them by the state, to ensure the highest possible level of protection of national interests.

Keywords: security, state, national security, elements of national security, system of ensuring national security.

УДК 351.746.2 (73+479.22+474.3)

Чумак В.В. ©

кандидат юридичних наук
(Харківський національний
університет внутрішніх справ)

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-6-116-121

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ

Здійснено науковий аналіз розвитку та функціонування органів Латвії, Грузії та США, що є аналогічними органу Державного бюро розслідувань в Україні, а також досліджено організацію діяльності зазначених органів з метою впровадження зарубіжного досвіду. Визначено актуальні питання щодо вдосконалення організаційно-правових засад діяльності Державного бюро розслідувань в Україні. Проведено комплексний аналіз міжнародного досвіду щодо створення аналогічних органів та впровадження його в рамках національної моделі в Україні. Визначено місце Державного бюро розслідувань в системі органів виконавчої влади в Україні.

Ключові слова: система правоохоронних органів, органи виконавчої влади, Державне бюро розслідувань, міжнародний досвід, Україна, США, Латвія, Грузія.

Постановка проблеми. Після подій Революції Гідності в Україні 2014 року розпочався новий етап розвитку нашої держави: активізувалися процеси реформування органів державної влади (судова реформа та реформа правоохоронної системи), впровадження міжнародно-правових засад та стандартів забезпечення прав людини. Всі ці процеси зумовили, в першу чергу, не лише зміну державного апарату, як, наприклад, створення трірівневої судової системи, а зміни у чинному законодавстві України.

Створення нових органів державної влади обумовлюється внесенням змін до чинного законодавства України та відповідно до цього прийняття нових нормативно-правових актів. Але разом із тим, як вдало зазначається в юридичній літературі, не завжди прийняття нових законів чи внесення змін до чинного законодавства є достатньо обґрунтованим, узгодженим та таким, що відповідає потребам сьогодення. Доволі часто після прийняття нового закону постає необхідність його суттєвого доповнення, усунення колізій, приведення положень у відповідність до міжнародних актів і чинного законо-

давства. Особлива увага має приділятися законодавчим актам, які визначають правовий статус, повноваження органів державної влади, оскільки від чіткості та повноти їх викладення залежить ефективність їх діяльності, що в цілому впливає на досягнення мети їх створення, забезпечення реалізації державної політики, дотримання прав та інтересів громадян тощо [7, с. 5].

Сьогодні, у процесі реформування правоохоронної системи в Україні новелою для українського суспільства та правоохоронних органів стало створення Державного бюро розслідувань (далі – ДБР), до компетенції якого віднесено: своєчасне запобігання, припинення, швидке розкриття та організація проведення всебічного, повного та об'єктивного розслідування таких категорій злочинів: злочинів чинних високопосадовців, злочини щодо порушення прав людини під час роботи правоохоронних органів, корупційні злочини відповідно до підслідності ДБР та військові злочини. Але, незважаючи на створення ДБР, сьогодні не визначеними залишаються безліч питань, що стосуються організації його діяльності, чіткого визначення правової основи роботи та проблематики визначення компетенції ДБР. Утворення ДБР в Україні є складним та тривалим процесом, що охоплює всі сегменти його діяльності, у зв'язку з чим виникає необхідність поглибленого наукового дослідження як у рамках теорії, так і у межах практики організації діяльності органів, аналогічних ДБР, з метою запозичення успішного зарубіжного досвіду організації діяльності органів, що є аналогічними ДБР. У даному контексті заслуговують на увагу такі прогресивні держави, як: Латвія, Грузія США, оскільки вироблені принципи організації діяльності органів, аналогічних ДБР, у зазначених країнах сьогодні виступають міцним фундаментом функціонування даних органів та на практиці продемонстрували свою ефективність.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Актуальні питання щодо створення, організації діяльності та функціонування ДБР в Україні стали предметом наукових досліджень таких науковців, як: Н.М. Бакаєнова, В.В. Долежан, А.Й. Іванський, І. Івашенко, С.В. Ківалов, О.В. Климчук, О.А. Левківська, М. Мамченко, Є.В. Невмержицький, Є.Д. Скулиш, С.В. Слінько, О.С. Степанов, Ю.Є. Полянський, С.В. Телешев, В.І. Цимбалюк, І.В. Цюприк, М.М. Чикалова, В.І. Школьніков та деякі інші. Однак, незважаючи на існуючі наукові напрацювання, наразі дана проблематика залишається актуальною та потребує свого наукового ретельного дослідження. Зокрема, це стосується і зарубіжного досвіду створення та функціонування аналогічних ДБР органів.

Метою статті є теоретико-правовий аналіз актуальних питань організації діяльності аналогічних Державному бюро розслідувань органів зарубіжних країн та визначення на цій основі перспективних напрямків вдосконалення організації діяльності ДБР в Україні.

Виклад основного матеріалу. Загалом, історія створення Державного бюро розслідувань України налічує вже понад 20 років та може бути поділена на 4 основних етапи: перший (1994-2005 рр.), другий (2005-2012 рр.), третій (2012-2015 рр.) та четвертий (2015-2017 рр.).

Перший етап створення ДБР бере свій початок ще у 1994 р., на той час народний депутат України Григорій Омельченко вперше за історію Незалежної України заговорив про створення нового правоохоронного органу під назвою Національне бюро розслідувань (далі – НБР). Також Г.О. Омельченко не раз подавались тодішньому Президентові України Л.Д. Кучмі проекти закону про створення та функціонування НБР, і як результат 24 квітня 1997 року Л.Д. Кучмою було підписано указ про створення НБР. В подальшому, через два місяці після підписання указу, 45 народних депутатів України звернулися до Конституційного суду України з поданням про те, що НБР суперечить положенням Основного закону. У результаті Конституційний суд України 06 липня 1998 року визнав неконституційними деякі його положення, що стосуються принципів підпорядкованості НБР, його організаційної структури та вирішення кадрових питань [9].

Другий етап позиціонується із 2005 роком, коли Президент України В.А. Ющенко видав розпорядження від 15 березня 2005 року про створення робочої групи з написання концепції створення НБР. Робочою групою було підготовлено протягом 15 днів концепцію створення та відповідний законопроект, але, на жаль, законопроект так і не надійшов до Верховної Ради України. Після невдалих спроб реформування правоохоронної системи до 2012 року обговорення щодо створення НБР як незалежного органу досудових розслідувань виконавчої гілки влади було припинено.

Наступний (третій) етап створення ДБР бере свій початок у 2012 році з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Закріплення на законодавчому рівні створення ДБР, хоч і формально на той період, проте мало велике значення для подальших євроінтеграційних процесів та стало одним із кроків інституційного забезпечення протидії організованій злочинності. Це засвідчується в одному з подань Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини до Кабінету Міністрів України від 30.09.2014, де вказано на необхідність при розгляді питання про виконання Україною рішень Європейського суду зосередитись на проблемах ефективного розслідування, включаючи створення Державного бюро розслідування з огляду на велику кількість рішень Європейського Суду щодо України, якими констатовано непроведення ефективного розслідування [9]. В подальшому у зв'язку з проведенням реформи правоохоронної системи 12 листопада 2015 року ВРУ прийнято Закон «Про Державне бюро розслідувань».

Четвертий етап пов'язується з такими датами, як: призначенням Романа Труби Директором ДБР 22 листопада 2017 року та 27 листопада 2018 року, коли ДБР почало здійснювати правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції [6].

Сьогодні, відповідно до Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 № 794-VII (далі – Закон), Державне бюро розслідувань є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції [4]. Тобто аналіз даного положення ст. 1 Закону дає підстави дійти висновку, що Бюро є органом виконавчої гілки влади, що свідчить про те, що суто правоохоронним органом Бюро вважати було б помилковим, натомість віднесення Бюро до виконавчої гілки влади говорить про його особливий правовий статус. Враховуючи зазначене, статус обумовлюється засадами його функціонування, що також деякою мірою відображені у чинному законодавстві України.

Так, відповідно до статті 3 Закону, що має назву «Основні засади організації та діяльності Державного бюро розслідувань», Бюро організовується і діє на засадах [4]:

- 1) верховенства права, відповідно до якого людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави;
- 2) законності;
- 3) справедливості;
- 4) неупередженості;
- 5) незалежності і персональної відповідальності кожного працівника Державного бюро розслідувань;

6) відкритості та прозорості діяльності Державного бюро розслідувань для суспільства та демократичного цивільного контролю, підзвітності і підконтрольності визначеним законом державним органам. Державне бюро розслідувань діє гласно тією мірою, що не порушує права і свободи людини і громадянина, не суперечить вимогам кримінального процесуального законодавства та законодавства про державну таємницю;

7) політичної нейтральності і позапартійності. Використання Державного бюро розслідувань у партійних, групових чи особистих інтересах не допускається. Діяльність політичних партій у Державному бюро розслідувань забороняється;

8) єдиноначальності у поєднанні з колективним способом реалізації окремих повноважень Державного бюро розслідувань. Принцип єдиноначальності не заперечує принципу процесуальної самостійності слідчого органу Державного бюро розслідувань.

Щодо правового забезпечення діяльності Бюро, то його правові засади дещо обмежені, а взагалі нормативна база не є повною мірою врегульованою для ефективного здійснення покладених на Бюро завдань. Так, стаття 2 Закону містить лише загальні правові засади: Конституція України, міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Закон України «Про Державне бюро розслідувань» та інші закони України, а також нормативно-правові акти, прийняті на їх основі. Виділяються також у зазначеній статті Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» та інші нормативно-правові акти, що регулюють діяльність органів виконавчої влади в Україні [4].

Щодо правового забезпечення діяльності Бюро в Україні, цікавою є думка А.Й. Іванського, що Загальні положення про юридичну службу міністерства, іншого органу

виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України № 1040 від 26 листопада 2008 року, відповідно до п. 4 передбачають, що основним завданням юридичної служби є організація правової роботи, спрямованої на правильне застосування, неухильне дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства, інших нормативних актів органом виконавчої влади, підприємством, їх керівниками та працівниками під час виконання покладених на них завдань і функціональних обов'язків, а також представлення інтересів органу виконавчої влади, підприємства в судах [5]. А оскільки, як вже було зазначено вище, Бюро є центральним органом виконавчої влади, то, відповідно, на юридичну службу Державного бюро розслідувань розповсюджується дія Постанови Кабінету Міністрів України № 1040 від 26 листопада 2008 року [3].

Отже, можна констатувати, що законодавцем Бюро віднесено до органів виконавчої влади, що говорить про його особливий статус, тобто впливає, що Бюро не є суто правоохоронним органом в Україні.

Досліджуючи сучасні переваги та недоліки в організації діяльності ДБР в Україні у світлі триваючого реформування правоохоронної системи, доцільним вбачається дослідити зарубіжний досвід функціонування органів, аналогічних Державному бюро розслідувань в Україні. В даному контексті найбільшу увагу привертає Латвійська Республіка, Грузія та Сполучені Штати Америки.

Так, Латвійська Республіка в рамках реформування правоохоронної системи та маючи намір вступу до НАТО та ЄС, створила Бюро із запобігання корупції з умовною назвою KNAB (Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs). Дане відомство було започатковано у 2002 році, коли Сейм Латвійської Республіки призначив першого керівника даного органу. KNAB проголошує своєю місією протидію корупції за допомогою сили закону та підтримки суспільства задля забезпечення посадовими особами добросовісного виконання покладених на них обов'язків. Відповідно до законодавства Литви, а саме Закону Латвійської Республіки «Про Бюро із запобігання та боротьби з корупцією» від 18 квітня 2002 року, компетенція KNAB включає в себе такі функції: запобігання корупції, боротьба з корупцією та контроль виконання правил фінансування політичних організацій (партій) та їх об'єднань [3].

Як зазначає з цього приводу О. Бусло, одним з перших завдань KNAB стала боротьба з корупцією в судах, де високопосадовцям виносилися недостатньо суворі вироки. Завдяки викриттям силами бюро випадків підкупу високопоставлених суддів і прокурорів та втручання преси суддям почали призначати більш суворі покарання у справах щодо злочинів, пов'язаних з корупцією [1].

Слід зазначити, що KNAB в Латвії є дещо схожим і до ДБР, і до Національного антикорупційного бюро України, оскільки підслідність останніх повністю охоплюється підслідністю та повноваженнями KNAB в Латвійській Республіці.

Досліджуючи зарубіжний досвід Грузії, слід зазначити, що реалізація деяких функцій, аналогічних функціям ДБР в Україні, в Грузії належить до компетенції Антикорупційної ради, що була створена у 2008 році в рамках проведення реформи правоохоронної системи, де головною метою було знизити рівень корупційної складової в органах державної влади від глави держави до місцевих територіальних управлінь. Антикорупційна рада Грузії – це спеціально створений орган при Міністерстві юстиції Грузії, на який покладено повноваження щодо моніторингу стану рівня корупції, виявлення причин та умов, що сприяють корупційним проявам. Очолює Антикорупційну раду в Грузії міністр юстиції Грузії, а її склад налічує лише 16 осіб. Загалом Антикорупційна рада не має власного бюджету, виконує лише функції аналітичного забезпечення. Основу роль у процесі запобігання корупції виконують органи Антикорупційного бюро.

В рамках даного контексту заслуговує на увагу успішний зарубіжний досвід безпосередньо Федерального бюро розслідувань США, яке існує вже з 1908 року та з яким власне і позиціонують створення українського Державного бюро розслідувань.

Федеральне бюро розслідувань є провідним слідчим органом федерального уряду, входить в систему Міністерства юстиції США і підпорядковане Генеральному прокурору США. Засади організації та діяльності ФБР передбачають: призначає Директора ФБР президент США строком на десять років, при цьому його кандидатура затверджується Сенатом; ФБР проводить оперативно-розшукову діяльність та слідчі дії у справах федеральної юрисдикції, віднесених до підслідності ФБР і не віднесених до підслідності інших федеральних відомств.

Правову основу діяльності ФБР США складають: федеральний закон (щодо розслідування злочинів), адміністративні акти Президента та Генерального прокурора.

Основними сферами діяльності ФБР є: боротьба з тероризмом; контррозвідальна робота; боротьба з наркобізнесом; економічна злочинність, економічна злочинність (щодо представників держави, бізнесу, посадових осіб і чиновників); розслідування порушень громадянських прав; боротьба з тяжкими злочинами проти особистості. Оперативно-слідчий працівник Бюро (спеціальний агент) наділений правом носіння зброї, затримання підозрюваного, за наявності санкції суду – арештів, обшуків та вилучень, електронного спостереження і прослуховування, проведення оперативних заходів і розробок, які згідно із законом не потребують санкції суду [9].

Враховуючи зазначене, слід наголосити, що ФБР США сьогодні – це організація національної безпеки, орієнтована на розвідувальну діяльність та спрямована на протидію зовнішній загрози, тобто ФБР поєднує у собі функції розвідки та правоохоронного органу [11].

З цього приводу вважаємо влучним погляд А.В. Бикова, який вказує, що ФБР є федеральною поліцейською структурою, відповідальною за забезпечення внутрішньої безпеки у країні – ФБР виконує роль загальнонаціонального координаційного центру у боротьбі із злочинністю у США. Відмінною рисою ФБР є поєднання функцій контррозвідки, політичної поліції та кримінального розшуку [2, с. 95].

Висновки. В контексті сучасних змін зазначимо, що будь-які процеси реформування потребують значних зусиль та випробуванням часом. Створення Державного бюро розслідувань є беззаперечно одним із успішних кроків на шляху до вступу в ЄС, а тому потребує свого подальшого наукового дослідження та вдосконалення. Досліджуючи зарубіжний досвід створення та функціонування аналогічних ДБР органів Латвії, Грузії та США, ми дійшли висновку, що ці функції є дещо схожими, а це дозволяє впроваджувати досвід діяльності зазначених підрозділів, насамперед, у такій сфері, як запобігання корупційним проявам.

Вважаємо, що задля успішного функціонування ДБР в Україні необхідно: налагодити міжнародну співпрацю з аналогічними органами інших держав; розробити та затвердити міжнародні та національні програми щодо обміну досвідом; на національному рівні затвердити національні програми щодо комунікаційної стратегії, громадського контролю; розробити програми щодо співпраці з населенням; налагодити механізми взаємодії з іншими центральними органами виконавчої влади та іншими державними органами (прокуратурою, судом, правоохоронними органами); розробити та прийняти нормативно-правові акти щодо взаємодії ДБР та іншими державними органами; удосконалити чинне законодавство у питанні визначення чіткої компетенції ДБР та деяких повноважень, зокрема проведення оперативно-розшукової діяльності тощо.

Бібліографічні посилання

1. Бусол О. Міжнародний досвід побудови та функціонування спеціалізованих органів з протидії високопосадовій злочинності (в контексті незалежності Державного бюро розслідувань в Україні) // Проекти. Громадська думка про правотворення: сайт. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2270:mizhnarodnij-dosvid-pobudovi-ta-funktsionuvannya-spetsializovanih-organiv-z-protidiji-visokoposadovij-zlochinnosti-2&catid=71&Itemid=382 (дата звернення: 14.01.2019).
2. Быков А.В. Конституционно-правовые особенности организации и функционирования полицейских органов США, имеющих право на проведение оперативно-розыскных мероприятий // А.В. Быков, Т.В. Кикоть-Глуходедова // Вестник Московского университета МВД России. 2013. № 8. С. 95-96.
3. Закон о Бюро по предотвращению и борьбе с коррупцией // Нормативные акты. Sākums KNAB: сайт. URL: https://www.knab.gov.lv/upload/knab_normativie_akti/knab_likums_rus.pdf (дата звернення: 11.01.2019).
4. Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 № 794-VII ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19> (дата звернення: 14.01.2019).
5. Іванський А.І. Деякі організаційно-правові засади удосконалення діяльності Державного бюро розслідувань // Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (Одеса, 16 черв. 2018 р.) / Одеса: Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2018. С. 21-24.
6. Історія про Бюро // Державне бюро розслідувань: сайт. URL: <https://dbr.gov.ua/istoriya> (дата звернення: 11.01.2019).
7. Ківалов С.В. Організація діяльності Державного бюро розслідувань: науково-правовий аспект // Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (Одеса, 16 черв. 2018 р.) / Одеса: Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2018. С. 5-7.

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1040 // Урядовий кур'єр. 18.12.2008 № 238: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1040-2008-%D0%BF> (дата звернення: 14.01.2019).

9. Створення Державного бюро розслідувань: ідея хороша, проте її реалізація потребує змін // Правова корпорація Татаров. Фаринник. Головка: сайт. URL: <http://tfgpartners.com.ua/ua/article/stvorennya-derzhavnogo-byuro-rozsliduvan-ideya-horosha-prote-yiyi-realizaciya-potrebuie-zmin> (дата звернення: 11.01.2019).

10. Що таке ФБР: сайт. URL: <http://um.co.ua/8/8-15/8-151674.html> (дата звернення: 14.01.2019).

11. FBI. Federal Bureau of Investigation: сайт. URL: <https://www.fbi.gov> (дата звернення: 14.01.2019).

Надійшла до редакції 21.01.2019

SUMMARY

Chumak V.V. Organization of the activities of the State bureau of investigations: world experience and national model. The article deals with scientific analysis of the development and functioning of the organs of Latvia, Georgia and the United States of America, which are similar to the body of the State Investigation Bureau in Ukraine, as well as the study of the organization of activities of the above mentioned bodies in order to implement foreign experience.

The article investigates the initial stages of the creation of the State Investigation Bureau in Ukraine, identifies the main features of its organization and functioning. It is emphasized on the urgency of introducing leading international experience in Ukraine in organizing similar subdivisions activities abroad. The author defines the basic principles of the organization of the activities of the State Investigation Bureau in Ukraine, analyzes the legal regulation of its activities.

It is determined that the Bureau is classified in the executive bodies, which speaks of its special status, and it follows that the Bureau is not a purely law-enforcement agency in Ukraine. The article analyzes the functioning of the Bureau for the Prevention of Corruption with the conventional name of KNAB in Latvia, which states that the competence of KNAB includes such functions as: preventing corruption, combating corruption and monitoring the implementation of the rules of financing of political organizations (parties) and their associations.

The peculiarities of the functioning of such an authority in Georgia as the Anticorruption Council, which is aimed at monitoring the state of corruption, identifying the causes and conditions conducive to corruption, are emphasized.

The peculiarities of the work of the Federal Bureau of Investigation of the United States of America, the leading investigative body of the federal government, are identified.

Keywords: *system of law enforcement bodies, executive bodies, State Bureau of Investigations, international experience, Federal Bureau of Investigations of the USA, experience of Latvia, experience of Georgia.*

УДК 342.951

Гейц О.О. ©

здобувач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-6-121-125

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІЗ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Автором зроблено спробу систематизації наукових розвідок у сфері проблем протидії корупції в Україні. Автор вважає, що мета останніх досліджень може бути умовно зведена до трьох груп. У першій групі досліджень акцент переважно зроблений на діяльності щодо корупції, у т.ч. з її протидії; другий - вивчення корупції, як феномену; третій – розробці антикорупційної політики та відповідних програм. Він стверджує, що по відношенню до явища корупції науковці мали різні підходи – від ретроспективного дослідження до вивчення ефективності чинного адміністративного та кримінального законодавства, від вивчення природи корупції, діяльності з протидії корупції до формулювання розробки шляхів впровадження міжнародного або зарубіжного досвіду у вітчизняну практику протидії корупційними деліктами та пов'язаними з ними.

Ключові слова: *корупція, дослідження, систематизація, контент-аналіз, історіографія, механізм, протидія корупції, боротьба, запобігання.*

© Гейц О.О., 2019